

САНОВИЩЕ

за

Дисертацията: ПРОМЯНАТА В КОМУНИКАЦИЯТА В БЪЛГАРИЯ ПОД ВЛИЯНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ

Дисертант: Евгени Василев

В дисертацията си Василев си поставя амбициозната задача да проследи развитието на комуникацията във връзка с различните исторически периоди, през които е преминало и преминава обществото ни, да покаже взаимното влияние между социалните и комуникационни процеси.

Докторантът демонстрира добра ерудираност още в първата глава на труда си и в сбитата форма представя хронологически различните комуникационни теории, които той по-нататък ще използва в анализа на различните етапи от развитието на комуникациите. Във втора точка на първата глава той също показва добра ерудираност, позовавайки се на най-известните изследователи на глобализацията, за да опише ефектите на глобализацията върху развитието на комуникациите изобщо и на масовите комуникации в частност.

Днес под глобализация обикновено се разбират процесите, които характеризират интензификацията на наддържавните обединения и на глобалните финансови и икономически взаимозависимости, но тези процеси, макар и с по-малка интензивност, започват още от XV век, както показва Имануил Валеренщайн в неговата книга “Модерната световна система”. (1974)

Докторантът правилно разбира глобализацията като процес, започнал отдавна и правилно се спира на Великите географски открития като начало на интензивното развитие на комуникациите.

В трета точка на първа глава: “Исторически основания” дисертантът изяснява подхода, който ще използва при анализа на историческите периоди. Той се опира на подхода на френската школа в историята, известна под името на списанието, което школата издава – „Анали”.

Школата се отдалечава от класическото разбиране на историята, което изисква подробно описание на събитията и се насочва към търсене на причините за едно или друго историческо събитие. Този подход превръща историята в многодисциплинарна наука, използваща демографски, социални, икономически и антропологически знания в обяснението на събитията.

Аворът вижда връзка между подхода на френската школа и подхода на Иван Хаджийски, който не се интересува толкова от политическите събития, колкото от социалните и икономически условия на живот, създали онази уникална душевност, характерна за народа ни.

Тук трябва да отбележа един често премълчаван факт, че Хаджийски е марксист и той последователно прилага марксисткото разбиране за историята в своите трудове, а именно, че базата е решаваща по отношение на надстройката.

Не познавам френската школа, но предполагам, че има вътрешно сходство между нея и историческия материализъм, доколкото и двете търсят структурни обяснения зад събитията на повърхността.

Както и да е, дисертантът ясно е изразил своя подход към историята. Той не само използва анализите на Хаджийски, но интерпретира събитията от нашата история в духа на едни социологически и социално-психологически оценки за отделните периоди, така както прави всъщност Хаджийски.

Понякога дисертантът се отклонява от поставената си цел – да сравнява характера на комуникациите с характера на историческите периоди и отделя повече място на историческите интерпретации.

Във втора глава: „Комуникацията през различните периоди” дисертантът подробно разглежда отделните етапи от нашата история, техните специфични комуникации и взаимното влияние между типа комуникации и типа общество.

Ако за първите периоди – задругата и еснафството преобладават в историческите интерпретации (Недоумение буди заглавието на една от подточките „Масовата комуникация при задругата.”), то от Освобождението нататък дисертантът вече разполага с достатъчен материал за развиващите се масови комуникации и така да се каже, навлиза сериозно в темата на дисертацията си, докато стигне до съвременното, където правилно отделя много внимание на интернет като революционна нова медия, радикално променяща характера на комуникацията в обществото. В този раздел преобладава анализът на медиите, на интернет, но е казано твърде малко за характера на съвременното ни общество.

Интернет като медия съответства на развитите капиталистически държави, където и се появява. Той довършва процесите на автоматизация и глобализация, осъществени по-рано в икономиката и автоматизира и глобализира сферите на интелектуалния и административния труд. Интернет премахва едностранния модел на комуникация, характерен за масовите комуникации и масовите общества и предлага възможности за

двустранни комуникации от множество трудно контролирани центрове за производство и прием на информация, превръщайки дори отделния индивид не само в реципиент, но и в комуникатор. Създадената виртуална реалност на множество преплитаци се, съществуващи независимо, трудно контролирани и неконтролирани комуникационни актове, съответства на социалната и икономическа реалност, сполучливо определена от Бауман като „проектирана джунгла”. Една реалност в която няма нищо стабилно, в която промените следват една след друга и все по-трудно се поддават на държавен и политически контрол, също така сполучливо описана от Бек като „общество на риска”.

Нашата страна също е подложена на трансформиращото влияние на глобализационните процеси и постоянно се сблъсква с рискове, които не може да реши, тъй като все още съхранява белезите на масовото общество със стабилни, но изпразнени от съдържание институции и с опити да се съхранят механизмите на централния политически контрол и на централизираните масови медии.

Навлизането на интернет в обществото ни се оказва в остро противоречие с разпадащата се, но още съхранена структура на централизираното, масово общество. Дисертацията щеше да спечели много, ако докторантът беше отделил по-голямо внимание на взаимодействието между модерната медия като интернет и трудната трансформация на социалните структури от епохата на централизираните, масови общества.

Най-добра, според мен е частта, където са разгледани взаимодействията между комуникациите и тоталитарното общество. Задълбочено са анализирани отношенията между идеологическия характер на комуникацията и аномизираното общество, както и неуспеха на този тип комуникация да повлияе върху обществото.

Избраният оригинален подход на докторанта към комуникациите и историческите периоди заслужава подкрепа и препоръчвам на уважамата комисия да оцени работата с висока оценка.

06.10.2013 г.

Доцент:

/Иван Евтимов/